

- management, 2016, Repozytorium Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, repozytorium.uph.edu.pl/bitstream/handle/11331/1437/P.Lendzian_P.Arczewski_Zwinne_zarz%C4%85dzanie_zmian%C4%85.pdf?sequence=1. Accessed 22 Sept. 2019.
10. Włodarkiewicz-Klimek, Hanna. "Agile concept and enterprise models." *Zeszyty Naukowe Politechniki Poznańskiej*, no. 71, 2016, zeszyty.fem.put.poznan.pl/numery/ZNOiZPP_71_19.pdf. Accessed 22 Sept. 2019.
11. Włodarkiewicz-Klimek, Hanna, and Joanna Kalkowska. „Agility of knowledge-based organizations.” *Economic studies of the Lodz region. Polish economic society, a branch in Lodz, selected aspects of managing a modern organization*, 2012. www.pte.lodz.pl/publikacje/8.pdf. Accessed 22 Sept. 2019.

УДК 330.3:631.1

doi: 10.15330/apred.2.15.23-32

Коренюк П. І.

СТАЛИЙ РОЗВИТОК РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРОДОВОЛЬЧОГО КОМПЛЕКСУ

Дніпровський державний технічний університет,
кафедра менеджменту організацій і адміністрування
вул. Дніпробудівська, 2, м. Кам'янське, Дніпропетровська обл.
51918, Україна,
тел.: (0569) 53-85-23,
e-mail: korenyukp@gmail.com

Анотація. В умовах певного зниження споживання основних продуктів харчування і калорійності добового раціону, актуальною є проблема відтворення природних ресурсів у продовольчому комплексі з позиції сталого розвитку та ефективного використання аграрного ресурсного потенціалу природного середовища. Оцінка динаміки розвитку зернового підкомплексу продовольчого комплексу для ефективного використання аграрного ресурсного потенціалу навколишнього середовища можлива через оцінку макроекономічних показників. Динаміка кількісних співвідношень між валовим внутрішнім продуктом держави і продукцією аграрного сектора демонструє зростання обсягу валового продукту у розрахунку на 1 особу. Скорочення площі сільськогосподарських угідь, відбувається при постійному збільшенні посівної площі соняшника, який є пріоритетною експортною культурою.

Тенденції розвитку природно-ресурсного потенціалу продовольчого комплексу країни свідчать про зниження сільськогосподарських угідь. В останні роки збільшилися лише площі соняшнику, що є пріоритетною експортною культурою. Стратегічним напрямом вирішення кризи може бути реструктуризація зернового підкомплексу переробних галузей харчового комплексу на основі ефективного використання аграрно-ресурсного потенціалу довкілля. Україна має потужний аграрний природно-ресурсний потенціал завдяки своєму сприятливому економічному та географічному положенню, а також є потужні ринки продовольства та сировини (країни ЄС, Росія, Китай). Виснаження споживчого кошика працездатного населення на тлі зменшення частки сільськогосподарського виробництва у валовому продукті демонструє зміну пріоритетних видів виробництва. У той же час, зменшення площі сільськогосподарських угідь відбувається при постійному збільшенні площі соняшнику, що провокує дисбаланс у діяльності вітчизняної харчової та переробної промисловості, отже, подальше скорочення споживання та калорійності щоденного раціону, переорієнтація харчової та переробної галузей на імпорту сировину, подальше зниження вітчизняного сільського господарства.

Ключові слова: відтворення, ресурси, продовольчий комплекс, макроекономічні показники, валовий продукт, сталий розвиток.

Koreniuk P.I.

SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF RESOURCE POTENTIAL IN THE FOOD COMPLEX

Dniprovsky State Technical University,
Department of Management of organizations and Administration
Dniprobudivska str. 2, Kamianske, Dnipro region.
51918, Ukraine,
tel.: (0569) 53-85-23,
e-mail: korenyukp@gmail.com

Abstract. At present in the country, there is a certain decrease in the consumption of staple foods and calories of the daily diet. In these conditions, the problem of reproduction of natural resources in the food complex from the point of view of sustainable development and efficient use of the agrarian resource potential of the environment is urgent. Assessment of the dynamics of the development of the grain subcomplex of the food complex for rationalization of the structure of grain production and efficient use of the agricultural resource potential of the environment is possible through the evaluation of macroeconomic indicators. Dynamics of quantitative ratios between the gross domestic product of the state and the production of the agrarian sector over a certain period shows an increase in the volume of the gross product per person. The share of agricultural production in the gross product is decreasing steadily, which shows a change in priority types of production.

Trends in the development of the natural resource potential of the country's food complex show a decline in agricultural land. In recent years, only the acreage of sunflower, which is a priority export crop, has increased. Strategic direction of crisis resolution may be restructuring of grain subcomplex of processing industries of food complex based on effective utilization of agrarian resource potential of environment. Ukraine has a strong agrarian natural- resource potential due to its favorable economic and geographical position, and there are powerful markets for food and raw materials (EU countries, Russia, China). The depletion of the consumer basket of the able-bodied population in the country against the backdrop of a decrease in the share of agricultural production in the gross product demonstrates a change in priority types of production. At the same time, the reduction of agricultural land area occurs with a constant increase of sunflower acreage, which provokes an imbalance in the activities of the domestic food and processing industry. However, consequently, further reduction of consumption and caloric content of the daily diet, reorientation of food and processing industries to imported raw materials, further decline of domestic agriculture.

Key words: reproduction, resources, food complex, macroeconomic indicators, gross product, sustainable development.

Вступ. В Україні спостерігається певне зниження споживання основних продуктів харчування і калорійності добового раціону. Сталій розвиток передбачає раціональне співвідношення економічної, соціальної та екологічної складової національної економіки з позиції відтворювальних процесів. У той же час, в економічно розвинутих країнах аграрні технології базуються на використанні значної кількості матеріально-сировинних ресурсів так званих “третіх країн”. Вищевказане посилює проблему взаємовідносин економічно розвинутих країн і тих, які стали на шлях розвитку ринкових відносин.

Одним з чинників такої домінуючої тенденції є обмеженість капіталовкладень, відсутність власних фінансових ресурсів, що зумовило знос основних фондів харчової та переробної промисловості більш ніж на 35 відсотків. Крім того, 45 відсотків машин і устаткування є морально і фізично застарілими, тобто по технічними та технологічними параметрами не відповідають міжнародним технічним і екологічним стандартам [1]. Стратегічним напрямком виходу з кризи, на нашу думку, може стати реструктуризація переробних галузей продовольчого комплексу і його зернового підкомплексу в напрямку формування раціональної структури зернового виробництва,

ефективного використання аграрного ресурсного потенціалу навколишнього середовища.

Постановка завдання. Окремі складові чинники проблеми відтворення ресурсів продовольчого призначення продовольчої безпеки країни у контексті сталого розвитку досліджували відомі вчені економісти-аграрники П.П. Борщевський [2], В. Герасимчук [3], В. М. Другак [4], Д. В. Зеркалов [5], Л.В. Дейнеко [6], А.С. Лисецький [7], Л. Г. Мельник [8], І. І. Оробець [9], В. О. Паламарчук [10], Б. Й. Пасхавер [11], Т. П. Смержанюк [12], В. Я. Шевчук [13].

Поряд зі значними науковими надбаннями теоретичних і прикладних досліджень ресурсного потенціалу продовольчого комплексу як системи поза межами досліджень залишилися окремі її складники, особливо проблема ефективності відтворення природно-ресурсного потенціалу в контексті впливу природних ресурсів на виробництво продовольчої сировинної продукції у вітчизняній економічній науці.

Цілі статті - визначення актуальних проблем відтворення природних ресурсів у продовольчому комплексі з позиції сталого розвитку та ефективного використання аграрного ресурсного потенціалу природного середовища.

Результати. Одним із принципів раціонального розміщення продуктивних сил аграрного сектора є стабілізація обсягів виробництва з наближенням їх до державних потреб, що дозволить поступально нарощувати продовольчий експортний потенціал. Як свідчить вітчизняна практика, економічний стан аграрного сектора визначається в значній мірі ефективним функціонуванням підприємств харчової та переробної промисловості [1].

На жаль, практично в даний час припинено оновлення основних виробничих фондів, що є одним з факторів зниження випуску продуктів харчування і продовольчої сировини в кількісному і якісному обсягах [14].

Для попередньої оцінки рівня розвитку національного аграрного сектора можливо скористатися макроекономічними показниками. Динаміка кількісних співвідношень між валовим внутрішнім продуктом держави і продукцією аграрного сектора за певний період наведена в таблиці 1.

Як видно з даних табл. 1 та рис. 1, за останні роки спостерігається тенденція зростання валового внутрішнього продукту, причому за останні п'ять років більш ніж 2,5 рази.

Рис. 1. Динаміка валового продукту у розрахунку на 1 особу

Fig. 1. Gross product dynamics per person

Але, для країн, що розвиваються, характерна відносно висока частка аграрної продукції в структурі валового внутрішнього продукту при порівнянні з технологічно розвиненими державами. Одним з вирішальних факторів є економічна невиправданість збільшення обсягів виробництва продукції, так як через відносну дорожнечу енергоносіїв, високим енерго- і матеріалоємності вона є переважно збитковою.

В той же час, з рисунка 1 видно, що більш високими темпами зростає обсяг валового продукту у розрахунку на 1 особу, що може свідчити про скорочення абсолютної чисельності населення. До того ж, частка продукції сільського господарства у валовому продукті планомірно зменшується (див. рис. 2), що демонструє зміну пріоритетних видів виробництва.

Таблиця 1

Динаміка основних макроекономічних показників розвитку продовольчого комплексу

Table 1

Dynamics of major macroeconomic indicators of food complex development

Рік	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Показники								
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Валовий внутрішній продукт України, млн. грн.	1079346	1299991	1404669	1465198	1586915	1988544	2385367	2983882
у розрахунку на 1 особу, грн.	24798	29980	32480	33965	36904	46413	55899	70233
Індекси-дефлятори, % до попереднього року	113,7	114,2	107,8	104,3	115,9	138,9	117,1	122,1
Валовий регіональний продукт Придніпровського регіону, млн. грн.	174621	209586	224854	232570	271266	342714	394822	497238
Валовий регіональний продукт Дніпропетровської області, млн. грн.	116136	140020	147970	152905	176540	215206	244478	313830
у розрахунку на 1 особу, грн.	34709	42068	44650	46333	53749	65897	75396	97137
Валовий регіональний продукт Запорізької області, млн. грн.	42736	49525	54828	54352	65968	89061	104323	130377
у розрахунку на 1 особу, грн.	23657	27567	30656	30526	37251	50609	59729	75306
Валовий регіональний продукт Кіровоградської області, млн. грн.	15749	20041	22056	25313	28758	38447	46021	53031

Продовження табл. 1

у розрахунку на 1 особу, грн.	15533	19918	22082	25533	29223	39356	47469	55183
Продукція сільського господарства України у постійних цінах 2010 року, млн. грн.	187526,1	225381,8	216589,8	246109,4	251427,2	239467,3	254640,5	249157,0
Частка продукції сільського господарства у ВВП, %	17,37	17,34	15,42	16,80	15,84	12,04	10,68	8,35
Продукція сільського господарства Придніпровського регіону, млн. грн.	28495,9	33755	27582,5	36113,8	34705,4	36197,5	37148,9	35230,2
Частка продукції сільського господарства регіону у валовому регіональному продукті Придніпровського регіону, %	16,32	16,11	12,27	15,53	12,79	10,56	9,41	7,09
Продукція сільського господарства Дніпропетровської області, млн. грн.	12348,3	14475,5	11535,4	15128,5	14241,8	15141,4	15183,4	15255,5
Частка у ВВП, %	1,14	1,11	0,82	1,03	0,90	0,76	0,64	0,51
Частка у ВРП регіону, %	7,07	6,91	5,13	6,50	5,25	4,42	3,85	3,07
Частка у ВРП області, %	10,63	10,34	7,80	9,89	8,07	7,04	6,21	4,86
Продукція сільського господарства Запорізької області, млн. грн.	7642,5	8737,2	7083,2	9523,3	9203,9	10055,7	9928,0	9605,2
Частка у ВВП, %	0,71	0,67	0,50	0,65	0,58	0,51	0,42	0,32
Частка у ВРП регіону, %	4,38	4,17	3,15	4,09	3,39	2,93	2,51	1,93
Частка у ВРП області, %	17,88	17,64	12,92	17,52	13,95	11,29	9,52	7,37

Продовження табл.1

Продукція сільського господарства Кіровоградської області, млн. грн.	8505,1	10542,3	8963,9	11462,0	11259,7	11000,4	12037,5	10369,5
Частка у ВВП, %	0,79	0,81	0,64	0,78	0,71	0,55	0,50	0,35
Частка у ВРП регіону, %	4,87	5,03	3,99	4,93	4,15	3,21	3,05	2,09
Частка у ВРП області, %	54,00	52,60	40,64	45,28	39,15	28,61	26,16	19,55

Складено на підставі даних [15-17]

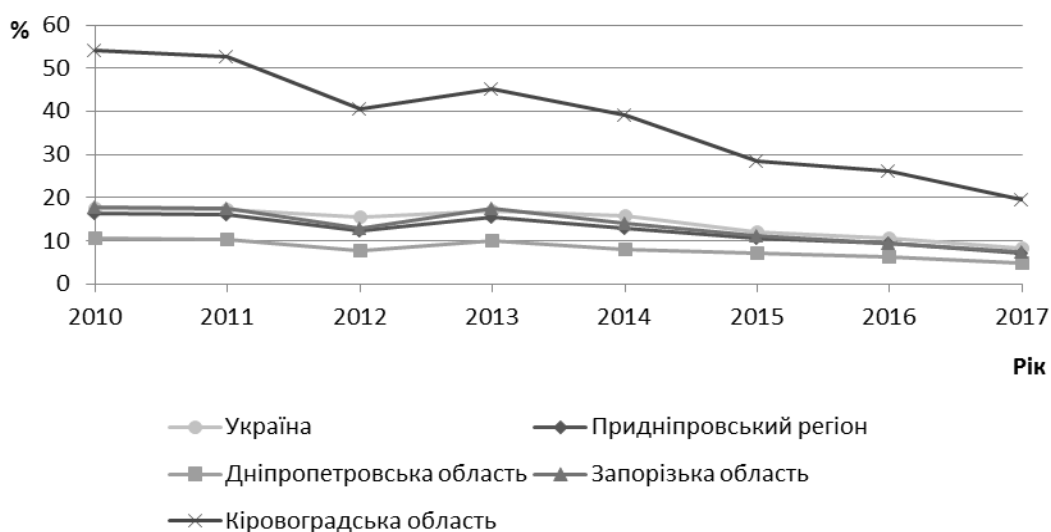

Рис. 2. Динаміка частки продукції сільського господарства у валовому продукті території

Fig. 2. Dynamics of the share of agricultural production in the gross product of the territory

Ключові стратегічні пріоритети харчової та переробної промисловості включають прискорення відповідної реакції на зміни, адаптацію товарів і послуг вимогам, орієнтацію на високі стандарти екологічної якості продуктів харчування [10]. Основою виробництва в продовольчому комплексі є виробничі, людські та природні ресурси. Тенденції розвитку природного ресурсного потенціалу продовольчого комплексу країни представлені в таблицях 2 та 3.

Як видно з таблиць 2 і 3, ресурсний потенціал аграрного сектора – це величина, яка є невизначеною константою і розвивається з певними тенденціями. Так, спостерігається скорочення площі сільськогосподарських угідь, особливо орних земель. Однією з причин може бути відведення земель під несільськогосподарські потреби, що в останні десять років стало досить поширеним явищем.

Таблиця 2

Тенденції розвитку аграрної бази продовольчого комплексу країни

Table 2

Trends in the development of the agricultural base of the country's food complex

Рік	Сільськогосподарські культури (аграрна база)								
	культури зернові та зернобобові			бурак цукровий			соняшник		
	посівна площа, тис.га.	валовий збір, тис.т.	урожайність, ц. з 1 га.	посівна площа, тис.га.	валовий збір, тис.т.	урожайність, ц. з 1 га.	посівна площа, тис.га.	валовий збір, тис.т.	урожайність, ц. з 1 га.
2004	15434	41809	28,3	732	16600	238	3521	3050	8,9
2005	15005	38016	26,0	652	15468	248	3743	4706	12,8
2006	14515	34258	24,1	815	22421	285	3964	5324	13,6
2007	15115	29295	21,8	610	16978	294	3604	4174	12,2
2008	15636	53290	34,6	380	13438	356	4306	6526	15,3
2009	15837	46028	29,8	322	10068	315	4232	6364	15,2
2010	15090	39271	26,9	501	13749	279	4572	6772	15,0
2011	15724	56747	37,0	532	18740	363	4739	8671	18,4
2012	15449	46216	31,2	458	18439	411	5194	8387	16,5
2013	16210	63051	39,9	280	10789	399	5051	11051	21,7
2014	14801	63859	43,7	331	15734	477	5257	10134	19,4
2015	14739	60126	41,1	237	10331	436	5105	11181	21,6
2016	14401	66088	46,1	292	14011	482	6073	13627	22,4
2017	14624	61917	42,5	316	14882	475	6034	12236	20,2

Складено на підставі даних [18]

Таблиця 3

Тенденції розвитку аграрної бази продовольчого комплексу країни

Table 3

Trends in the development of the agricultural base of the country's food complex

Рік	Сільськогосподарські культури (аграрна база)								
	картопля			культури овочеві			культури плодові та ягідні		
	посівна площа, тис.га.	валовий збір, тис.т.	урожайність, ц. з 1 га.	посівна площа, тис.га.	валовий збір, тис.т.	урожайність, ц. з 1 га.	площа насаджень, тис.га.	валовий збір, тис.т.	урожайність, ц. з 1 га.
2004	1556	20755	133	478	6964	149	316	1635	58,1
2005	1514	19462	128	467	7295	157	299	1690	63,7
2006	1464	19467	133	471	8058	171	281	1114	45,0
2007	1453	19102	131	454	6835	152	271	1470	61,7
2008	1413	19545	139	460	7965	174	267	1504	64,4
2009	1409	19666	139	453	8341	183	260	1618	70,7
2010	1408	18705	132	465	8122	174	255	1747	78,2
2011	1439	24248	168	501	9833	195	255	1896	84,9
2012	1440	23250	161	498	10017	199	255	2009	89,9
2013	1388	22259	160	488	9873	200	253	2295	103,5

Продовження табл.3

2014	1348	23693	176	467	9638	208	239	1999	95,2
2015	1291	20839	161	446	9214	206	235	2153	104,5
2016	1312	21750	166	447	9415	211	224	2007	101,9
2017	1323	22208	168	445	9286	208	226	2048	103,1

Складено на підставі даних [18]

З рис. 3 видно, що за останні роки збільшилася лише посівна площа соняшника, як пріоритетної експортної культури.

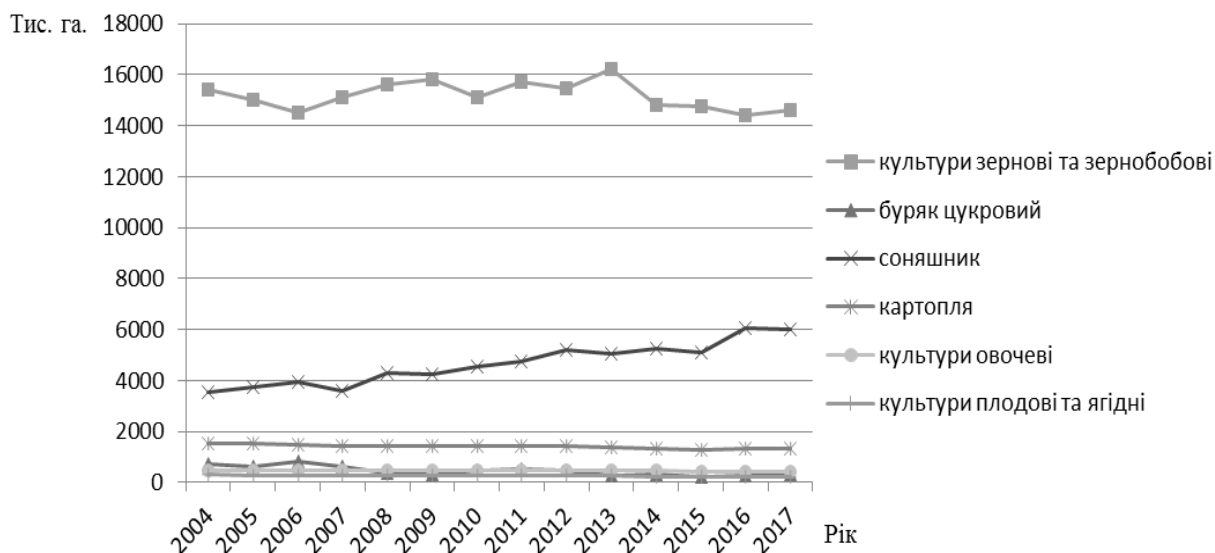

Рис. 3. Динаміка посівної площі основних сільськогосподарських культур (аграрної бази)

Fig. 3. Dynamics of sowing area of main crops (agricultural base)

Згідно з урядовими попередніми розрахунками, споживчий кошик в державі працездатного населення за рік повинен становити: картоплі - 95 кг, цукру - 24 кг, рослинного масла - 7,1 кг, свинини - 8 кг, яловичини - 14 кг, птиці - 12 кг, ковбаси - 9 кг, баранини - 2 кг [7]. У розвинених країнах низьку частку (в середньому близько 10 відсотків), сімейного бюджету складають продовольчі витрати, що дозволяє населенню формувати потужний інвестиційний потенціал [11].

За останні роки внаслідок щодо успішних реформ в національній економіці, в тому числі в продовольчому комплексі, зростає обсяг валового внутрішнього продукту держави і його частка на ринку Європейського Союзу. Така ситуація є індикатором стабілізації економічної ситуації в державі, зокрема в аграрному секторі. Спостерігаються постійні темпи зростання виробництва валового внутрішнього продукту на 1 особу.

В окремих областях виробництво сировини для харчової і переробної промисловості впало в 2 - 2,5 рази, що не могло не відбитися на загальному стані економіки держави і рівні споживання населенням продуктів харчування, як продовольчого раціону.

Для виходу на продовольчі ринки країн Європи основною перешкодою стала невідповідність вітчизняної продовольчої продукції євростандартам, проте головним фактором може виступати аграрна політика європейських країн з метою захисту власних товаровиробників від засилля продукції українського походження. Завоювання нових ринків збуту для вітчизняного продовольства сприяло б зростанню валового внутрішнього продукту в абсолютному (млрд. дол. США) і відносному (тис. грн. на душу населення) виразах і інших макроекономічних показниках розвитку держави. При цьому, головними причинами скорочення вітчизняного виробництва основних видів продовольства є прискорення руйнування суспільного виробництва при недостатній державній підтримці аграрних

підприємств, ослаблення державної системи управління сільськогосподарським виробництвом, різке скорочення використання досягнень науково-технічного прогресу, припинення цільових державних інвестицій [19].

Висновки. Рівень виробництва валового внутрішнього продукту як в абсолютному вираженні, так і у відносному (на душу населення) - один з важливих макроекономічних показників розвитку держави. Важливими додатковими показниками є структура і зміст в ньому валового внутрішнього продукту сільського господарства. Слід враховувати, що Україна має потужний аграрний природно-ресурсний потенціал в зв'язку з вигідним економіко-географічним положенням. Фактично поруч знаходяться потужні ринки збуту продуктів харчування та продовольчої сировини (країни Європейського Союзу, Росія, а в перспективі і Китай).

Стратегічним напрямком виходу з кризи, може стати реструктуризація, переробних галузей продовольчого комплексу і його зернового підкомплексу в напрямку формування раціональної структури зернового виробництва, ефективного використання аграрного ресурсного потенціалу навколишнього середовища.

1. Коренюк П.И. Эффективность использования и воспроизводства природно-ресурсного потенциала: финансовые факторы, доминирующие тенденции: монография. Днепропетровск: ДДФА, 2009. 368 с.
2. Боршевський П.П., Чернюк Л.Г., Якушик І.Д. Природокористування в аграрному комплексі України (територіальний аспект). Київ: РВПС України НАН України, 1998. 80 с.
3. Герасимчук З. В. Регіональна політика сталого розвитку: теорія, методологія, практика: монографія. Луцьк: Надстир'я, 2008. 528 с.
4. Другак В. М. Стале землекористування як еколого-економічна складова сталого розвитку суспільства. *Проблеми екологічного сталого розвитку*. Київ, 2006. С. 106–112.
5. Зеркалов Д. В. Проблеми екології сталого розвитку: монографія. Київ: Основа, 2013. 430 с.
6. Дейнеко Л.В. Розвиток харчової промисловості в умовах ринкових перетворень: проблеми теорії і практики. монографія. Київ: Знання, 2008. 331 с.
7. Лисецький А.С., Боженар В.Я., Данилишин Б.М. Україна: Проблеми стабілізації та сталого розвитку продуктивних сил аграрного сектору економіки: монографія. Київ: ЗАТ “Нічлава”, 1997. 130 с.
8. Основи стійкого розвитку: навчальний посібник / за заг. ред. д.е.н., проф. Л.Г. Мельника. Суми: ВТД “Університетська книга”, 2005. 654 с.
9. Оробець І. Історико-генетичний підхід у дослідженні еволюції концепції сталого розвитку. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка*. 2015. № 8. С. 98-101.
10. Паламарчук В.О., Мішеніна Є.В., Коренюк П.І. Еколого-економічні та соціальні нариси з економіки природокористування: монографія / за ред. В.О. Паламарчука. Дніпропетровськ: Пороги, 2004. 258 с.
11. Пасхавер Б. Пріоритети продовольчого ціноутворення. *Економіка України*. 2003. № 4. С. 4-11.
12. Сморганюк Т.П. Сталій розвиток в умовах глобалізації та його складові. *Економічні інновації*. 2013. Вип. 53. С. 253-260.
13. Шевчук В. Я. Макроекономічні проблеми сталого розвитку. Київ: Геопринт, 2006. 200 с.
14. Формування системи механізмів управління природними ресурсами в умовах євроінтеграційних процесів /за заг. ред. акад. НААН України, д.е.н., проф. М.А.Хвесика. Київ: ДУ ІСПСР НАН України, 2017. 595 с.
15. Валовий внутрішній продукт (1990-2017) (за даними державної служби статистики України). URL: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/vvp/vvp_ric/vvp_u.htm (дата звернення: 18.09.2019).
16. Валовий регіональний продукт (2004-2018) (за даними державної служби статистики України). URL: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2008/vvp/vrp/vrp2018_u.xls (дата звернення: 18.09.2019).
17. Продукція сільського господарства у постійних цінах (за даними державної служби статистики України). URL: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/sg/pro_sg/pro_sg_2017p.zip (дата звернення: 18.09.2019).
18. Рослинництво (1990-2018 роки) (за даними державної служби статистики України). URL: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2006/sg/sg_ric/sg_u/rosl_u.html (дата звернення: 18.09.2019).
19. Трейси М. Сельское хозяйство и продовольствие в экономике развитых стран / ред. А.Г. Суцкий; пер. с англ. Санкт-Петербург: Экономическая школа, 1995. 431 с.

References

1. Koreniuk, P.I. *Efficiency of use and reproduction of natural resource potential: financial factors, dominant tendencies*, DDFA, 2009.
2. Borshchevskiy, P.P., Cherniuk, L.H., and I.D. Yakushyk. *Nature management in the agricultural complex of Ukraine (territorial aspect)*, RVPS Ukrainy NAN Ukrainy, 1998.
3. Herasymchuk, Z. V. *Regional policy on sustainable development: theory, methodology, practice*, Nadstyria, 2008.
4. Druhak, V. M. "Sustainable land use as an ecological and economic component of sustainable development of society." *Problems of ecologosustainable development*, 2006, pp. 106–112.
5. Zerkalov, D. V. *Problems of ecology of sustainable development*, Osnova, 2013.
6. Deineko, L.V. *The development of the food industry in the context of market transformations: problems of theory and practice*, Znannia, 2008.
7. Lysetskyi, A.S., Bozhenar, V.Ya., and B.M. Danylyshyn. *Ukraine: Problems of stabilization and sustainable development of productive forces of agrarian sector of economy*, ZAT "Nichlava", 1997.
8. *Fundamentals of sustainable development*, ed. Melnyk L.H., VTD "Universytetska knyha", 2005.
9. Orobets, I. "Historical-genetic approach in research of evolution of concept of sustainable development." *Bulletin of the Kiev National University them. Taras Shevchenko*, no. 8, 2015, pp. 98-101.
10. Palamarchuk, V.O., Mishenina, Ye.V., and P.I. Koreniuk. *Ecological-economic and social essays on environmental economics*, ed. Palamarchuk V.O, Porohy, 2004.
11. Paskhaver, B. "Food pricing priorities." *Economy of Ukraine*. no. 4, 2003, pp. 4-11.
12. Smorzhaniuk, T.P. "Sustainable development in the context of globalization and its components." *Economic innovation*, vol. 53, 2013, pp. 253-260.
13. Shevchuk, V. Ya. *Macroeconomic problems of sustainable development*, Heoprynt, 2006.
14. *Forming a system of natural resource management mechanisms in terms of european integration processes*, ed. Khvesyk M.A., DU IEPSR NAN Ukrainy, 2017.
15. "Gross domestic product (1990-2017)." Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/vvp/vvp_ric/vvp_u.htm. Accessed 18 Sept. 2019.
16. "Gross regional product (2004-2018)." Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2008/vvp/vrp/vrp2018_u.xls. Accessed 18 Sept. 2019.
17. "Agricultural production in constant prices." Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/sg/pro_sg/pro_sg_2017p.zip. Accessed 18 Sept. 2019.
18. "Crop production (1990-2018)." Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2006/sg/sg_rik/sg_u/rosl_u.html. Accessed 18 Sept. 2019.
19. Treisi, M. *Agriculture and food in the economy of developed countries*, Ekonomycheskaia shkola, 1995.

УДК 33:631.1

doi: 10.15330/apred.2.15.32-41

Левандівський О.Т.¹, Дребот С.Д.²

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

¹ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника",
Міністерство освіти і науки України,
кафедра фінансів,
м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57,
76018, Україна,
тел.: 0342752351,
e-mail: omelyant@ukr.net

²Надвірнянський коледж
Національного транспортного університету
вул. Соборна 177, м. Надвірна,
78400, Україна,
e-mail: svetdrebot@gmail.com